

7.2.2024

VN/16960/2021
STM078:00/2021**2024/1 TYÖTURVALLISUUSSÄÄNNÖKSIÄ VALMISTELEVAN NEUVOTTELUKUNNAN PÖYTÄKIRJA
7.2.2024**

Aika 7.2.2024 klo 10.00-11.35

Paikka: Teams-etäkokous

Osallistujat:

Antti Janas	STM, puheenjohtaja
Hanna-Mari Pekuri	STM, varapuheenjohtaja
Sari-Anne Salminen	Työsuojelun aluehallinto, jäsen
Inka Douglas	STTK, jäsen
Juha Ala-Hiiri	TKL, jäsen (klo 11.20 eteenpäin)
Timo Koskinen	SAK, jäsen
Minna Salli	KT, jäsen
Päivi Lanttola	VTML, jäsen
Albert Mäkelä	SY, jäsen
Pia Perttula	TTL, jäsen
Lotta Savinko	Akava, jäsen
Anne Salomaa	EK, jäsen
Sirkku Saarikoski	STM, asiantuntija
Katja Danner	STM, asiantuntija
Anni Pietarinen	STM, asiantuntija
Tanja Ylitöyrä	STM, sihteeri

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Hyväksyttiin asialista.

2. Hyväksytään edellisen kokouksen pöytäkirja

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta; asetuksen uusiminen

Saarikoski kertoi, että valtioneuvoston asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta uudistetaan syöpädirektiivin täytäntöönpanon takia, täytäntöönpanon määräaika on 5.4.2024. Koska muutoksia on niin paljon, aina asetuksen nimeä myöten, ei lähdetty muuttamaan aiempaa asetusta, vaan annetaan uusi asetus. Merkittävin muutos on, että asetukseen on lisätty lisääntymiselle vaaralliset tekijät. Ne on lisätty syöpädirektiiviin, jonka soveltamisala siten laajentui.

Saarikoski esitteli asetusluonnoksen keskittyen kohtiin, jotka muuttuvat aiempaan verrattuna. Määritelmiin on lisätty perimää vaurioittavat tekijät, jotka aineiden lisäksi voivat olla myös työmenetelmiä. Tämä muutos perustuu syöpädirektiivin viidenteen, vasta tulossa olevaan muutokseen. Samoin lisääntymiselle vaarallisiin tekijöihin lisättiin mahdollisuus työmenetelmien huomioimiseen. Uusia määritelmiä ovat myös kynnysarvottomat ja kynnysarvolliset lisääntymiselle vaaralliset tekijät. Kynnysarvoton tarkoittaa, että aineelle ei voi määrittää turvallista altistumisen tasoa. Tällä hetkellä vain lyijy kuuluu tähän kategoriaan. Kynnysarvollinen lisääntymiselle vaarallinen tekijä tarkoittaa, että sen osalta voidaan määrittää turvallinen altistumisen taso, joka

ei aiheuta työntekijälle riskiä. Tähän mennessä asetuksessa kaikkia aineita on pidetty kynnysarvottomina, mutta uusi määrittely on tarpeen, koska lisääntymiselle vaaralliset tekijät lisättiin asetukseen ja nämä ovat pääsääntöisesti kynnysarvottomia. Lyijyn biologinen raja-arvo siirretään tähän asetuksen, siitä oli aiemmin erillinen päätös. Tällä asetuksella kumotaan aiempi asetus työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta sekä lyijytyöstä annettu valtioneuvoston päätös.

Saarikoski selosti riskinhallinnan toimia kynnysarvottomien ja -arvottomien tekijöiden osalta. Altistumisen raja-arvoihin on lisätty lisääntymiselle vaaralliset tekijät. Aiemmat HTP-arvot muuttuvat sitoviksi raja-arvoiksi 11 aineen osalta. Salomaa kysyi 8 §:n 8 kohdasta, oliko jaostossa keskusteltu termeistä "estävä" vai "vähentävä" menetelmä. Saarikoski kertoi, että oli valittu termi "estävä", vaikka aina pölyämistä ei toki voida täysin estää. Altistumisen ja terveydentilan seuranta yhdistettiin samaan pykälään. Jos tekijälle on asetettu biologinen raja-arvo, terveydentilaa tulee seurata. Tällä hetkellä tämä koskee vain lyijyä. Opetusta ja ohjausta koskevassa 15 §:ssä taustalla on EU-parlamentin huoli siitä, että sairaanhoitajat altistuvat lääkkeille, jotka ovat terveydelle vaarallisia. Sen vuoksi pykälään on lisätty nimenomaan lääkkeitä ja korostettu niitä. Salli kysyi 15 §:n 2 momentin 2 kohdasta, onko asetuksessa tarkoitus laajentaa määräajoin toistuvan koulutusvelvoitteen piiriä kaikkiin toimintaympäristöihin. Direktiivin vastaava kohta velvoittaa nimenomaan terveydenhuoltoa, kun käytetään vaarallisia lääkkeitä. Asetuksen sanamuoto on hänestä laajemmin tulkittavissa. Saarikoski kertoi, että asiasta oli keskusteltu HTP-jaostossa. Huomioitiin, että ilmaisu "määräajoin" on epämääräinen ja väliaika voi olla miten pitkä vaan. HTP-jaosto oli halunnut, että yhdistetään nämä kohdat ja että määräajoin toistuva voi koskea kaikkia työntekijöitä. Myös työnantajapuoli oli tukenut tätä vaihtoehtoa. Keskusteltiin ja pidettiin toivottavana, että pitäydytään direktiivin sanamuodossa, vaikka asetuksen ilmauksesta tulisikin monimutkainen. Näin päätettiin tehdä, ja asetukseen kirjattiin "tarvittaessa määräajoin toistuvaa" koskemaan muita toimintaympäristöjä ja "kuitenkin määräajoin toistuvaa terveydenhuollon toimintaympäristöissä".

Saarikoski selosti asetuksen liitteisiin tehdyt muutokset. Liite I:ssä on eroteltu syöpäsairaudesta vaaraa aiheuttavat ja perimää vaurioittavat työmenetelmät sekä lisääntymiselle vaaralliset työmenetelmät. Lääkkeet, jotka sisältävät syöpäsairaudesta vaaraa aiheuttavia, perimää vaurioittavia ja lisääntymiselle vaarallisia aineita on lisätty liitteeseen, vaikka ne eivät vielä ole direktiivissä. EU:n neuvosto ja parlamentti ovat todenneet, että kyseiset lääkkeet kuuluvat direktiivin soveltamisalaan ja tulevat myöhemmin todennäköisesti itse direktiiviin. Näistä lääkkeistä on tulossa EU-tasolta luettelo ja ohjeistusta. Liite II:n osalta Saarikoski kertoi, minkä aineiden raja-arvot muuttuvat, kuinka monta työntekijää niille altistuu Suomessa ja kuinka monen henkilön osalta raja-arvot mittaustietojen mukaan ylittyvät. Liitteessä III on annettu lisääntymiselle vaarallisten tekijöiden raja-arvot. Lyijyn raja-arvo pysyy ennallaan. Kynnysarvottomille aineille altistumista ei tarvitse minimoida, vaan raja-arvossa pysyminen on riittävää. Liitteessä IV säädetään lyijylle altistuneiden terveydentilan seurannasta.

Keskusteltiin ehdotuksesta. Esiin nousi 4 §:ään liittyen kysymys siitä, miten työnantaja saa tiedon riskeille erityisen alttiista työntekijöistä. Työnantajalla on velvollisuus olla käyttämättä riskeille erityisen alttiita työntekijöitä altistavassa työssä, mutta jos hän ei tiedä, ketkä ovat erityisen alttiita, hänellä ei voi olla vastuuta. Todettiin, että työterveyshuoltolaissa säädetään lausunnosta työntekijän soveltuvuudesta tiettyyn tehtävään, ja työterveyshuolto toimittaa lausunnon tästä suoraan työnantajalle. Pölyämisen estämistä koskevan 8 §:n 8 kohta päätettiin muuttaa muotoon "puhdistus mahdollisimman vähän pölyämistä aiheuttavilla puhdistusmenetelmillä".

Puheenjohtaja kysyi, voidaanko asetus nyt hyväksyä, jos siihen ei lausuntokierrokselta saatavan palautteen johdosta tule aineellisia muutoksia. Todettiin, että jos lausuntopalautteessa on jotakin sellaista, joka edellyttää asian käsittelyä myös seuraavassa TTN:n kokouksessa, asia on silloin uudestaan esillä. Tällä varauksella asetus hyväksyttiin. Perustelumuistioon tehdään tässä kokouksessa asetukseen sovitusta muutoksista johtuvat muutokset. Myös perustelumuistio hyväksyttiin samalla varauksella kuin asetus.

4. Katsaus VALO-virastolain valmisteluun

Pietarinen kertoi VALO-virastolain valmistelusta. Valmistelu on hyvässä vauhdissa, mutta nyt kerrotut asiat ovat toistaiseksi suunnitelmia, lopullisia linjauksia tai lain sisältöä ei ole vielä vahvistettu. Lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät ollaan kokoamassa uuden valtakunnallisen lupa- ja valvontaviraston alaisuuteen, viraston työnimi on VALO. Ajatuksena on yhden luokun malli, ja tavoitteena on yhdenmukaistaa ja sujuvoittaa prosesseja ja käytäntöjä. Aluehallinnon uudistukseen kuuluu myös ELY-keskusten uudistus. Uuteen VALO-virastoon kootaan Valvira, aluehallintovirastot sekä nykyisten ELY-keskusten ympäristövastuualueen lupa-,

ohjaus- ja valvontatehtävät. Virastolla tulee olemaan valtakunnallinen toimivalta ja alueellinen läsnäolo. Virastoa ohjaa VM. Uudistus kattaa yhdeksän hallinnonalaa ja koskee 4 600 työntekijää. Viraston on suunniteltu aloittavan vuonna 2026. Viraston hallinnonalat olisivat sote, opetus ja kulttuuri, ympäristö, työsuojelu, pelastustoimi sekä yleinen hallintotoimiala, jolle kuuluu useita pienempiä tehtäväkokonaisuuksia.

Uudistuksen lainvalmistelu aloitettiin syksyllä 2023 VM:n vetämässä lainvalmistelutiimissä, jossa on mukana laajasti edustusta eri ministeriöistä. Tavoitteena on saada hallituksen esitys lausuntokierrokselle ennen kesää. Työssä ollaan varsin pitkällä. VALO-irastolain pohjana on vahvasti Luova-lakiehdotus, joka eteni melko pitkälle ennen siitä luopumista. VM:n tavoite on valmistella tiiviisti ilmaistu virastolaki, jossa ei ole ylimääräistä sääntelyä.

Työsuojelun osalta virastolakiin ei ole tulossa merkittäviä muutoksia verrattuna voimassa olevaan aluehallintolakiin tai Luova-lakiehdotukseen. Liitelaista korjataan viittaukset aluehallintovirastoon ja tehdään virastomuutoksen vaatimat välttämättömät lakimuutokset, muita muutoksia ei tässä yhteydessä tehdä. Työsuojeluhallinnolle tärkeä kirjaus sen riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta on vastaava kuin nykyisessä aluehallintolaissa. STM vastaa toimialan määrärahoihin liittyvästä valmistelusta. Lisäksi ehdotetaan, että STM vastaa työsuojelutoimialan toimintaan tarkoitettuja määrärahoja koskevien talousarvio- ja kehusehdotusten valmistelusta. Uutta laissa olisi se, miten työsuojelun valvonta järjestetään VALO-irastossa. Ajateltu ratkaisu on sama kuin Luova-valmistelussa ehdotettu, eli STM valvoisi työsuojelua koskevien säännösten noudattamista VALO-irastossa. STM voisi valvonnan toteuttamiseksi määrätä viraston työsuojelun toimialaosaston tarkastajan suorittamaan valvonta- ja tarkastustehtävän virastossa.

Keskusteltiin ja esitettiin kysymyksiä uudistuksesta. Koskinen kysyi, miten uudistus vaikuttaa valvonnan resursseihin sekä millainen rooli työsuojelulautakunnilla on tarkoitus olla. Pietarinen kertoi, että hanke etenee pykälät edellä, ja vasta pian alkavassa toimeenpanohankkeessa pohditaan tarkemmin resursseja, jne. Lainvalmistelun hankkeessa ei olla nostettu esille muutoksia resursseihin, mutta säästöpainee saattavat toimeenpanovaiheessa tulla esiin. Puheenjohtaja täydensi, että säästöjä saattaa syntyä esim. siitä, että valtakunnallisessa virastossa ei tarvita jokaiselle alueelle jonkin tietyn alan asiantuntijaa, vaan erikoistumisia pystytään tekemään paremmin valtakunnallisesti. Työsuojelulautakunnista Pietarinen totesi, että työsuojeluhallintolakiin tehdään aluehallintovirastojen lakkauttamisen myötä muutos, jatkossa niistä ilmeisesti kirjataan ”työsuojelun toimialajohtajat voivat asettaa tarpeellisen määrän alueellisia työsuojelulautakuntia” - tyyppisesti. Nykyistä perusratkaisua ei olla muuttamassa.

Salomaa totesi kokonaisuuden vaikuttavan hyvältä. Hän korosti työsuojeluvalvonnan yhtenäisten käytäntöjen ja linjauksien tärkeyttä sekä työnantajien että työntekijöiden kannalta, ja toivoi tämän asian erityistä nostamista esiin valmistelussa. Puheenjohtaja totesi, että jo se, että jatkossa tulee olemaan viiden työnantajan sijaan vain yksi, helpottaa yhtenäisen linjan muodostumista. Se, millaisia käytännön toimenpiteitä uudessa virastossa tehdään tai miten asia näkyy siellä, ei liity säädösvalmisteluun vaan toimeenpanohankkeeseen. Myös Pietarinen katsoi, että uuden viraston valtakunnallinen toimivalta lienee keskeinen asia tässä. Yhtenäiset käytännöt nostetaan esiin HE:ssä, mutta lain tasolla tästä ei ole tarkoitus säätää. Asia pyritään ratkaisemaan asetuksen tasolla tai työjärjestyksessä. Koskinen kysyi, miten työmarkkinaosapuolet pääsevät vaikuttamaan toimeenpanovaiheessa. Puheenjohtaja kertoi, että toimeenpanohanketta käsitellään työmarkkinaosapuolten kanssa, tähän velvoittavat jo ILO-sopimuksetkin. Hän ei tiennyt vielä tarkemmasta käsittelytavasta, mutta ainakin työsuojeluneuvottelukunnassa asia on esillä jo lähiaikoina.

5. Muut asiat

Ei ollut.

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.35.

Antti Janas

puheenjohtaja

Tanja Ylitöyrä

sihteeri